

J. K. TAMMINEN

TRUE CRIME

Polttomurhaajan jäljillä

MINERVA

Polttomurhaajan jäljillä

J. K. TAMMINEN

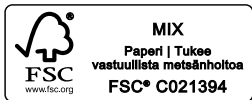
Polttomurhaajan
jäljillä

minerva

MINERVA KUSTANNUS

HELSINKI

© J. K. Tamminen ja Minerva Kustannus, 2024
Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
www.minervakustannus.fi

Kannen kuva: Unsplash, Jen Theodore
Kansi: Tilla Larkiala/Taittopalvelu Yliveto Oy
Ulkoasu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-986-2
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Lukijalle	9
Prologi: Paikallispoliisin iltapäivä	13
Esitutkinta	21
Tapahtui Sivulassa 6. elokuuta 2020	23
Ensimmäinen hätäpuhelu kello 13:53.17	26
Toinen hätäpuhelu kello 15:18.19	28
Hätäkeskuksen tarkistuspuhelu kello 15:19.17	29
Kolmas hätäpuhelu kello 15:19.35	30
Todistajien kuulustelut: Matti Murto	34
Todistajien kuulustelut: Liisi Murto	36
Todistajien kuulustelut: Pertti Aalto	38
Ensihoidon kuulemiset	40
Ylikonstaapeli Miika Suomelan kertomus	44
Ylikonstaapeli Miika Suomelan kuulustelu	50
Pelastushelikopterin lääkärin lausunto	53
Virhe	56
Todistajien kuulustelut: Jaana Koponen	58
Palon syttymisajankohta	63
Rikospaikalta taltioidut näytteet	65
Palokoiran löydökset	67

Kuolemansyylausunto	71
Todistajien kuulustelut: Asko Aalto ja muu lähipiiri	73
Rikoksesta epäillyn kuulustelut	77
Eeva Kippolan kuulustelu 8.9.2020	79
Eeva Kippolan kuulustelu 9.9.2020	82
Kuulusteltavana Eeva Kippola	84
Intermezzo 1: Kohti käräjäoikeutta	93
Viinan kiroja	95
Pelottoman miehen pelko	98
Hautajaiset	103
Käräjäoikeuden käsittely	107
Eeva Kippolan näkökulma	109
Palovammojen synty	115
Palon vaihtoehtoiset syytymissyyt	121
Käräjäoikeuden punninta	126
Omaisten näkökulma	128
Yksityinen rikostutkinta	135
Yksityisen rikostutkinnan luonteesta	137
Puhelin soi	140
Rikospaikalle	143
Uusi vaihde päälle	152
Tutkija raunioilla	155
Lehdistö apuun?	157
Kuin neula heinäsuovassa	159
Yksityisen rikostutkinnan haparoiva alku	163

Sormenjäljet	168
Poliisin puheilla	171
Henkilöön kohdistuvaa taustatutkimusta	175
Keskinäinen kamppailu vai yllätyshyökkäys?	183
Puhelinlangat laulaa	188
Kadonneen koiran mysteeri	192
Intermezzo 2: Kohti hovioikeutta	197
Vaikeasti tavoiteltava Eeva Kippola	199
Yksityinen tapaaminen	201
Puheissa Eeva Kippolan kanssa	203
Saliin	208
Hovioikeuden käsittely	211
Ensimmäinen kysymys: syytynyt vai syytetty?	213
Toinen kysymys: murha vai tappo?	220
Kolmas kysymys: millainen tuomio?	225
Jälkipyykki	229
Intermezzo 3: Hovioikeuden jälkeen	233
Muistomerkki	235
Kunniavelka	238
Epilogi: Tuomitun haastattelu	247
Viranomaislähteet	264

LUKIJALLE

Tämä on tositarina.

Kirja perustuu sekä laajaan viranomaismateriaaliin että omatoimiseen tutkintaan. Näistä jälkimmäinen johti osaltaan jutun selvittämiseen ja käräjäoikeudessa syyttömäksi todetun henkilön tuomitsemiseen hovioikeudessa.

Kaikkien henkilöiden nimet ja tapahtumapaikat on muutettu. Vaikka kirjan valmistumisen aikoihin merkittävä osa tiedoista on julkisia, sovittiin yksityisin voimin tehdyn rikostutkinnan alkaessa, että henkilöt ja paikat nimetään uudelleen. Tämä taattiin kaikille suunsa avanneille. Erityisesti heille, joilla ei ollut siihen lupaa.

Yksityiselle rikostutkinnalle oli kiistatta avuksi useiden viranhaltijoiden henkinen tuki ja epävirallinen sitoutuminen rikoksen selvittämiseen.

Toisaalta on todettava, että yksityinen rikostutkinta kohtasi joidenkin viranomaisten taholta myös vastustusta ja uhkailua. Meitä varoitettiin useaan otteeseen

seurauksista, mikäli yksityistä rikostutkintaa ei lopeteta ja tehtyihin päätöksiin ei tyydytä.

Mikäli olisimme taipuneet kuriin, ei tätä kirjaa olisi kirjoitettu. Ja mikä surkeinta: syyllinen olisi jäänyt tuomitsematta.

Koska tarina on tosi, se muokkautuu rikostutkinnan edetessä. Lukijalle saattaa välillä tulla vahva kertaamisen tunne. Kannattaa kuitenkin seurata huolella kertausta, sillä kun tarinan kertojina ovat useat eri henkilöt, tarina kasvaa, muuttuu ja ottaa lopuksi sellaisen muodon, jossa lukija joutuu pohtimaan tapahtumien kokonaisuutta.

Periaatteessa tarinan kaava on samanlainen kuin perinteisessä dekkarissa, jossa lopuksi elämää nähnyt kokenut etsivä avaa rikoksen, määrittelee motiivin ja rikoksen toteutuksen. Niin, ja kertoo, kuka oli syyllinen. Toivon, että näin voisi tapahtua tässäkin tapauksessa. En halua rikkoa tunnelmaa, joten enempää en opasta.

Tämä kirja on vankka osoitus suomalaisesta peräänantamattomuudesta, sillä ratkaisevassa asemassa yksityisessä rikostutkinnassa olivat uhrin pojat, jotka kaikesta

painostuksesta huolimatta itsepintaisesti selvittivät rikosta.

Osallistuin heidän kanssaan rikoksen selvittämiseen, mutta varsinaisen työn tekivät veljekset Pertti ja Asko Aalto. Oma roolini oli toimia lähinnä taustatukena ja kirjurina. Jälkimmäisen roolin tuloksena syntyi tämä kirja.

Käsikirjoituksen valmistuttua sain kirjeen Pertti Aalolta. Näin hän kirjoitti:

”Olen nyt lukenut kirjan käsikirjoituksen. Olet kaiken kirjaan pannut ja muistanut. Varmaan niin on hyvä. Ei ollut ihan helppo rasti lukea. Itse asiassa se oli helvetin rankkaa.

Et ole punakynää käyttänyt. Teksti on yhtä karu kuin todellisuuskin. Ei tämä ollut mikään seikkailu, vaan ihan saakelin raskas pujottelu.”

Kiitos yhteistyöstä, Pertti ja Asko!

He ovat tämän kirjan sankarit. Heidän isänsä olisi heistä ylpeä.

Heinäkuussa 2023 Latvian ja Viron rajaseudulla

J. K. Tamminen

PROLOGI:

PAIKALLISPOLIISIN ILTAPÄIVÄ

Sivulan paikallispoliisi, ylikonstaapeli Miika Suomela, on nuoremman konstaapelin Antti Saarelan kanssa partioimassa, kun hälytyskeskus antaa partiolle iltapäivällä 6.8.2020 kello 15:n jälkeen tehtävän kiirehtiä Sivulan Tääkäntielle. Miika Suomela on partion päällikkö. Hän on pitkän linjan poliisi, joka on työskennellyt myös palomiehenä. Paikallispoliisissa hän on hälytysryhmän varajohtaja.

Ilmoituksen mukaan kohteessa palaa talo, jonka sisällä on edelleen mies. Saadun tiedon mukaan kohde on ilmiliekeissä ja liekit lyövät läpi katosta.

Pelastustoimet Tääkäntien kohteen osalta ovat alkaneet puhelusta hätäkeskukseen. Tulipalo kirjataan järjestelmään 6.8.2020 kello 15:19:58.

Suomen kuusi hätäkeskusta toimivat yhdessä ja erikseen, sillä niissä on käytössä yhteinen tietojärjestelmä, jota kutsutaan nimellä ERICA. Kyseinen järjestelmä on hätäkeskusten lisäksi käytössä myös poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella sekä rajavartiolaitoksella.

Järjestelmä pyrkii ohjaamaan saapuvat hätäpuhelimet ensiksi soittajaa lähinnä olevaan hätäkeskukseen. Mikäli lähin hätäkeskus on ruuhkautunut, alkaa järjestelmä etsiä vapaana olevaa hätäkeskuspäivystäjää muista hätäkeskuksista. Asioiden hoidon kannalta toiminta on kaikkialla yhtä tehokasta ja suunnitelmallista. Toiminnan kaava on sama.

Kun hälytyskeskus saa tiedon Tääkäntien omakotitalon tulipalosta, alkaa järjestelmällinen toiminta tilanteen saamiseksi hallintaan. Tapahtuma kirjataan omalla numerolla onnettomuusselosteeseen. Tehtävän kiireellisyys on järjestelmän mukaan A-ryhmää, mikä kertoo tehokkuuden ja nopeuden vaatimuksesta. Lisäksi järjestelmässä on käytössä koodeja, joiden avulla toimintaa yksilöidään.

Miika Suomelan poliisipartion lisäksi paikalle kiirehtivät useat palokunnat, ambulanssit ja lopulta myös pelastushelikopteri. Ne kaikki ovat pelastuslaitoksen tilanekartalla. Kunkin toimen osalta toimintaa seurataan

myös sen omassa järjestelmässä. Kaikille lähtijöille annetaan kohteen riskiluokitus.

Perustietoa on myös onnettomuuden tyyppi. Tässä tapauksessa matkaan lähdetään tiedolla, että onnettomuustyyppi on rakennuspalo.

Sähköinen järjestelmä täydentyy jatkuvasti onnettomuustilanteen kehittymistä kuvaavilla tiedoilla. Kun pelastajat lähtevät kohteeseen, heille välittyy kohteesta jatkuvasti niin paljon tietoa kuin sitä on saatavilla. Näin tiedon määrä kasvaa koko ajan ja on ajantasaisesti kaikkien toimijoiden käytössä.

Kun ensimmäiset sammutusyksiköt saapuvat Tääkäntielle, vielä matkalla olevalle pelastushenkilökunnalle alkaa välittyä tietoa palon syttymiskohdasta ja arvioita tulipalon laajuudesta. Palo oli levinnyt koko rakennukseen. Saman tien tietokantaan lisätään, että ensimmäisten palomiesten saapuessa savukaasut ovat levinneet koko rakennukseen.

Pian palopaikkaa kohti kiitävälle Miika Suomelan poliisipartiolle tulee hälytyskeskuksesta tieto, että talossa ollut mies on saatu ulos.

Kuljettajana toimiva konstaapeli Saarela toteaa: ”Kun ottaa huomioon, miten pitkälle palo on kehittynyt, miksi hälytyksen tekijä ei ilmoittanut palosta aikaisemmin? Nyt kuulostaa siltä, että talo on jo romahtamassa.”

Päällikkö toteaa vuosien kokemuksella: ”Meille tullut tieto saattaa perustua useamman eri ilmoittajan havaintoon, niin se tarinapaketti usein rakentuu.”

Isossa kuvassa järjestelmässä varaudutaan aina ilmoitettua suurempaan onnettomuuteen ja varalle kirjataan voimavaroja. Näitä voimavaroja, kuten esimerkiksi sammutuskalustoa, on sitten myöhemmin mahdollista vapauttaa valmiudesta. Toiminta perustuu pelastussuunnitelmaan ja kokonaisuuden hallintaan. On tärkeää pitää mielessä, että pelastuslaitoksen on syytä olla valmiina myös muiden tilanteiden varalta.

Lopulta peräti yhdeksän eri palokuntaa on joko valmiustilassa tai osallistuu Tääkäntien palon sammutukseen saapumalla paikalle. Järjestelmä kertoo, että yksiköt ovat joko valmiina tai matkalla alle kahdessa minuutissa. Ensimmäisenä kohteessa olleen yksikön toimintavalmiusaika on 13 minuuttia ja 20 sekuntia.

Palomiehiä kohteessa on yhteensä lähes 30. VPK:t ovat runsaasti edustettuina. Vapaapalokuntia osallistuu eri vaiheissa toimintaan neljä kappaletta, joista Miika Suomelan poliisipartion tullessa kohteeseen paikalle on saapunut kolme.

Tääkäntiellä poliisin yleistehtävänä on eristää kohde sivullisilta ja näin mahdollistaa pelastuslaitoksen tehokas toiminta sammutustehtävässä. Kun partioauto saapuu palavan talon tontille, kuuma ilma salpaa hengityksen, ja palomiesten ilmoille päästämät vesimassat höyrystyvät nopeasti. Tontilla oli suorastaan trooppinen ilmasto.

Nurmella makaa pahoin palanut ja tuskainen mies. Järjestelmästä on nähtävissä, että palon syttymissyystä ei ole arvioita. Järjestelmässä luonnollisesti näkyy tietoja mahdollisista henkilövahingoista. Tiedostoon kirjautuu onnettomuudessa vakavasti loukkaantuneen sukupuoli, ikä ja sijainti.

Samaan aikaan uhrin vieressä sekavasti käyttäytyvä ja ilmeisen päihtynyt naishenkilö toimittaa omia juttujaan.

Ylikonstaapeli Miika Suomela toimii hektisen tilanteen ja kasvavan paineen keskellä. Ensihoidon yksiköt saapuvat, ja porukkaa lappaa tontille yhä enemmän. Tieto pian saapuvasta lääkärikopterista ja matkalla olevista uusista paloyksiköistä on luomassa tulimeren keskellä tilanteen, jossa poliisi helposti menettää onnettomuuspaikan hallinnan.

Tääkäntiellä viranomaiset toimivat tehokkaasti, mutta ylikonstaapeli Suomela joutuu toteamaan, että

olisi tarpeen saada lisää poliiseja paikalle, jotta kyettäisiin eristämään alue ja havainnoimaan paikalla olleiden henkilöiden toiminta. Varsinkin rikostapauksissa ensimmäiset puhuttelut ja havainnot ovat erityisen merkityksellisiä.

Vaatii ryhtiä ja kuria hoitaa työrupeama kurinalaisesti ja tehokkaasti tilanteessa, jossa palopaikka on tutkittava myös mahdollisena rikospaikkana. Vaikka palomiehet aina pyrkivät säilyttämään paikat jotenkin tolkkullisessa kunnossa, on heidän ensimmäinen tavoitteensa kuitenkin palon sammuttaminen.

Ylikonstaapeli Miika Suomela on kokenut poliisi ja koettaa ottaa tilanteen haltuunsa. Hän alkaa kiertää rivakan määrätietoisesti palopaikkaa ja jututtaa samalla paikalla olevia mahdollisuuksien mukaan. Kädessään hänellä on kamera, jolla hän tallentaa kuvaa paikalta. Tieto ja taito tulipaloista antaa hänelle ymmärrystä tapahtumien mahdollisesta kulusta, ja varsin pikaisesti hän pääättelee, että nyt ei sammuteta pelkästään tulipaloa, vaan selvitetään murhapolttoa. Lisäksi on mahdollista, että murhaaja on vielä paikalla.

Miika Suomela soittaa päämajaan. Kenttäjohtaja käskää hänen rauhoittua ja keskittyä estämään lisävahingot. Johtajan mukaan kyseessä on todennäköisimmin perinteinen tulipalo, jonka syttymissyötä sitten tutkitaisiin kaikessa rauhassa myöhemmin.

Kesken puhelun ylikonstaapeli Suomela vilkaisee uhrin suuntaan ja huomaa, että tätä ollaan siirtämässä ambulanssiin. Suomela ymmärtää, että pian heillä olisi käsissään vainaja. Suomela tekee henkilökohtaisen ratkaisun ja päättää toimia vastoin esimiehen lupaa.

Ylikonstaapeli kiiruhtaa uhrin luo. Uhri on ambulanssissa vielä tajuissaan. Hän ei tunnu ymmärtävän, mitä on tapahtunut. Vahva lääkitys pitää kivun vaivoin aisoissa, mutta pian hän saa lisää morfiinia, eikä häneltä sen jälkeen ole enää mahdollista saada tietoja. Jokainen rikospoliisin tutkija tietää, että jokainen hetki voi olla ratkaiseva. Kun uhri on kuolemassa ja elämän liekki hiipuu, täytyy tehdä nopeita ja tarvittaessa julmia ratkaisuja.

Lupaa kysymättä Suomela alkaa kuvata uhria ja hänen vammojaan. Kuvatessaan hän kysyy uhrilta useaan otteeseen hieman eri tavoin: ”Mitä on tapahtunut?”

Uhrin vastaus on aina lyhyt: ”En muista. En tiedä.” Suomela soittaa uudelleen päämajaan. Turhaan.

Uhrin poika Pertti Aalto saapuu paikalle ja puuskuttaa Suomelalle: ”No nyt se akka sitten onnistui aikeissaan. Edellisellä kerralla, kun se pani isän palamaan, isä selvisi syvästi hiiltyneillä jaloilla, mutta nyt taitaa isä olla matkalla taivaaseen.”

Kokenut poliisi saa tästä tiedosta uutta päättäväsyyttä ja soittaa kolmannen puheluun kenttäjohtajalle. Nyt hänen äänenpainonsa on tiukka, ja lopulta esimies antaa periksi. Miika Suomela saa kuittauksen, että kyseessä oli rikospaikka ja että mahdollinen polttomurhaaja on syytä ottaa kiinni.

Suomela kiiruhtaa palomiesten luo ja huutaa heille: ”Nyt ollaan rikospaikalla, tilanne on muuttunut, ei rikota mitään, jotta pystytään tutkimaan.”

Joskus totuus on kaivettava itse esiin.

Elokuussa 2020 riehui pienellä suomalaisella paikkakunnalla raju omakotitalon palo. Paikalle ensimmäisinä saapuneet löysivät talon edessä autossaan istuvan naisen sekä pihamaalla makaavan, pahasti palaneen miehen. Mikään naisen kertoma tapahtumien kulusta ei vaikuttanut loogiselta.

Palon uhri menehtyi saamiinsa vammoihin, ja tutkinnan edetessä poliisilla oli yhä enemmän syytä epäillä, että kyseessä oli onnettomuuden sijaan henkirikos. Tutkinnassa kerätty näyttö ei kuitenkaan käräjäoikeudessa riittänyt murhaajaksi epäillyn henkilön tuomitsemiseen.

Käräjäoikeuden tuomioon pettyneet uhrin pojat käynnistivät tapauksesta yksityisen rikostutkinnan ja kutsuivat J. K. Tammisen avukseen. Periksiantamaton omatoiminen tutkinta johti osaltaan rikoksen selvittämiseen. Tarina on hyttävää, dekkarimaista luettavaa alusta loppuun.

J. K. Tamminen on Virossa asuva kirjailija, lakimies ja teologi. Tamminen on julkaissut tositapahtumista aiheensa saaneen rikosromaanitrilogian sekä lukuisia tietokirjoja erilaisesta rikollisuudesta, muun muassa teokset *Totuus tapaus Aarniosta*, *Malmin nainen – Mari Romanon tarina*, *Perintämies ei soita kahdesti – 1990-luvun lama Suomessa*, *Estonian salaisuudet* sekä *Törkeä petos – rikostarinoita Suomesta*.

30.16

Kannen kuva: Unsplash,
Jen Theodore
Kansi: Tilla Larkiala /
Taittopalvelu Yliveto Oy

minerva
www.minervakustannus.fi

ISBN 978-952-375-986-2

9 789523 759862

